

Дерев'янку С. П. Сучасні проєктивні та напівпроєктивні засоби діагностики професійної мотивації молоді. *Психодіагностика в Україні: сучасність та майбутнє*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 21-22 жовтня 2021 р.). Київ, 2021. С. 24 – 26

Дерев'янку Світлана Петрівна
канд. психол. наук, доцент кафедри
загальної, вікової та соціальної психології
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів

СУЧАСНІ ПРОЄКТИВНІ ТА НАПІВПРОЄКТИВНІ ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ МОЛОДІ

Проблема діагностики професійної мотивації набуває особливої актуальності в наш час, коли все більш поширеними у молодіжному середовищі стають нові, модні професії (такі як іміджмейкер, тренер-менеджер, трейдер та ін.) і молодій людині складно відділити свій власний усвідомлений вибір майбутньої професійної діяльності від слідування модним тенденціям.

Мета даної роботи – охарактеризувати сучасні проєктивні та напівпроєктивні діагностичні засоби, спрямовані на дослідження професійної мотивації молоді, пов'язаної з вибором професії та професійними домаганнями.

Методика колірних метафор (І. Л. Соломін) [1]. Ця методика є модифікованим варіантом кольорового тесту ставлень (КТС) О. Еткінда, заснованого на кольоровоасоціативному експерименті. Методика колірних метафор ґрунтується на двох принципах: по-перше, позначення певного поняття приємним кольором свідчить про позитивне ставлення до цього поняття, і навпаки, до понять, позначених неприємним кольором, людина ставиться, переважно, негативно. По-друге, позначення різних понять єдиним

кольором є непрямим показником їх суб'єктивної тотожності. При цьому відсутня орієнтація на аналіз стандартного психологічного змісту кольорів; дана методика не обмежується виявленням системи ставлень людини до себе та до інших, а зорієнтована також на діагностику ставлень до різних видів діяльності (у тому числі до професійної діяльності).

Методика малюнкових метафор «Життєвий шлях» (І. Л. Соломін) [1].

ППП За результатами виконання методики аналізуються розмір малюнка, його розміщення (вгорі, в кутку і т. д.), натиск, характеристика ліній, кількість і характер деталей. Додатковими даними є розповідь досліджуваного щодо власного зображення та його поведінка, яка супроводжувала хід виконання завдання. Стосовно професійної спрямованості, психолог обговорює з опитантом питання, пов'язані з пріоритетними життєвими та професійними цілями, а також перепони, які заважають здійсненню професійних планів.

Активізуючий опитувальник-жарт «Як поживаєш?» [2].

Досліджуваному пропонується перелік пар цінностей (49 пар слів), з яких потрібно обрати щось одне. Далі обрані цінності співвідносяться зі стереотипними образами (такими як «Аристократ», «Чесна людина» та ін.). Вибори, здійснені досліджуваним, обговорюються з психологом.

Методика «Профасоціації» [3]. Ця методика ґрунтується на асоціативному методі, при цьому досліджуваний орієнтується на швидке називання різноманітних професій у відповідь на почуті слова-стимули (наприклад: молоток, тварина, осінь і т. д.). Після тестування відбувається об'єднання близьких за змістом професій, особлива увага звертається на професії, які повторюються у відповідях досліджуваного декілька разів.

Проективне інтерв'ю [4]. Цей метод орієнтує респондентів на аналіз, пояснення своїх вчинків, дій інших людей через призму власного набутого досвіду. У відповідях на проективні питання пошукач на підсвідомому рівні виявляє більшу відвертість та надає менше соціально прийнятних відповідей. Приклади проективних питань на співбесіді: «За який проступок керівник може відразу звільнити працівника?», «Які етичні норми можна обійти заради

здійснення кар'єри?», «Чому одні фахівці цінуються у професійній галузі, а інші – ні?» та ін.

Необхідно зазначити, що огляд методичної літератури із заявленої проблематики показав недостатню презентацію використання проєктивних та напівпроєктивних засобів діагностики професійної мотивації у психологічній практиці – у сучасних джерелах [5; 6 та ін.] згадуються й наводяться характеристики переважно опитувальників, призначених для дослідження професійної сфери особистості, питання застосування проєктивних методів оминається.

З нашої точки зору, застосування проєктивних та напівпроєктивних методик є більш інформативним, аніж опитувальних засобів, оскільки у більшій мірі захищено від вірогідності приховання опитантами справжніх професійних намірів. Вважаємо, що у ситуації вибору майбутнього професійного шляху молодим людям у нагоді стануть методики «Профасоціації», «Як поживаєш?», стосовно аналізу реальних мотивів професійної діяльності (що особливо важливо враховувати при прийомі на роботу) ідеальним варіантом для отримання достовірних даних можуть бути методики колірних метафор, малюнкових метафор та проєктивне інтерв'ю.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в емпіричному застосуванні проєктивних методичних засобів, орієнтованих на діагностику професійної мотивації молоді людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Соломин И. Л. Современные методы психологической экспресс-диагностики и профессионального консультирования. Санкт-Петербург, 2006. 171 с.

2. Активизирующий опросник шутка «Как поживаешь?» URL: https://azps.ru/tests/tests2_howyou.html

3. Методика «Профасоціації». URL: <https://azps.ru/tests/proforientation/associacii.html>

4. Березова Н. Як провести проєктивне інтерв'ю: правила та приклади питань. URL: https://azps.ru/tests/tests2_howyou.html

5. Щербакова І. М. Психодіагностика професійного самовизначення особистості: навч.-метод. посібник. Суми, 2012. 324 с.

6. Психодіагностичне забезпечення профорієнтації в системі педагогічної освіти: навч. посібник / за ред. О. М. Ігнатович. Кіровоград, 2014. 228 с.